GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACȚIUNEA ȘI ADMINISTRAȚIUNEA:
BRAȘOVŬ, piața mare Nr. 22.

„GAZETA“ IESE ÎN FIECARE ḐI.
Pe unŭ anŭ 12 fior., pe șése lunĭ 6 fior., pe trei lunĭ 3 fior.
România și străinătate:
Pe anŭ 36 fr., pe șése lunĭ 18 fr., pe trei lunĭ 9 francĭ.

ANULŬ XLVII.

SĔ PRENUMERĂ:
la poște, la librării și pe la dd. corespondențĭ.
ANUNCIURILE:
O seriă garmondŭ 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare
Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

Nr. 162. *Joi 6 (18) Septembre* **1884.**

Brașovŭ în 5 (17) Septembre.

Cetitorii fóiei nóstre vorŭ găsí mai josŭ o plângere a unui sătênŭ cărturarŭ din Chiuza, în comitatulŭ Solnocŭ-Dobêca, în potriva maghiarisărei forțate. Le recomandămŭ de a urmărí cu atențiune mersulŭ ideilorŭ acestui bravŭ sătênŭ, alŭ căruia sufletŭ este amărîtŭ până dincolo de atâtea terorisărĭ și mișelescĭ prigonirĭ, la carĭ suntŭ espușĭ adĭ bieții Românĭ de p'acolo, pe când partea cea mai mare din ei sĕrăcescŭ și se gârbovescŭ sub povara nesfêrșitelorŭ nĕcazurĭ ce-i apasă, de când au nenorocirea de a fi ocârmuițĭ de nisce organe administrative netrebnice și nepăsătóre de sórtea poporului.

Pe cândŭ ministrulŭ președinte Tisza se jurá înaintea alegĕtorilorŭ sĕi dela Oradea-mare, că elŭ nu doresce maghiarisarea cu forța a rasselorŭ, ce locuescŭ în acestŭ statŭ, séu înstrăinarea de propria lorŭ naționalitate, ucenicùlŭ și servitorulŭ lui, prefectulŭ-pașă dela Deeșŭ, poruncea solgăbirĕului din Betleanŭ ca sĕ urmăréscă pe primarulŭ unei comune sătescĭ române, pentru că-șĭ subscrie numele românesce în acte oficióse.

Nicĭ sĕ o fi cătatŭ cu lumînarea nu putémŭ aflá o ilustrațiune mai nemeritá la discursulŭ celŭ mai nou alŭ d-lui Tisza.

„Câtŭ privesce maghiarisarea cu forța, hotărîtŭ trebue sĕ protestezŭ eu însumĭ, căcĭ ar fi în cotradicere cu trecutulŭ liberei Ungarie, când s'ar procede cu puterea în contra cetățenilorŭ nemaghiarĭ, ce locuescŭ aicĭ.“

Așa vorbesce ministrulŭ la Oradea-mare când scie că-lŭ aude tótă lumea și că cuvintele lui se vorŭ publicá și vorŭ fi criticate prin ḑiare. Cum vorbesce elŭ însĕ cătră organele sale subalterne și ce feliu sunt învĕțăturile, poruncile și dojenile ce li le dă?

Despre acésta d-lŭ Tisza, care e totodată și ministru de interne, nu ni-a spusŭ nimicŭ. Elŭ a evitatŭ chiar de a face vr'o promisiune, că va stăruí ca sĕ se respecteze legile și că va pedepsí pe cei ce le vorŭ călcá vrêndŭ a maghiarisá cu forța. Bine sciindŭ că faptele nu corespundŭ vorbelorŭ sale, ministrulŭ-președinte s'a mărginitŭ numai de a negá simplu că s'ar procede cu puterea contra Nemaghiarilorŭ și de a afirmá o pretinsă dorință, restrînsă numai la persóna lui. „Dorescŭ și credŭ, — ḑise elŭ — că fie-„care fiu alŭ acestei patrie póte sĕ remână cre-„dinciosŭ rassei sale, fără de a i-se restrînge li-„bertatea....“

Sĕ cercetămŭ puținŭ pe ce se întemeiéză acésta dorință și credință a ministrului. Spre scopulŭ acesta ne vomŭ folosí de casulŭ, de care amŭ vorbitŭ.

Este lege, care dă voiă comunelorŭ și deregătoriilorŭ comunale sub anumite împrejurărĭ de a se folosí de limba poporului, din carĭ sunt compuse, care limbă se numesce în acestŭ casŭ „limba oficială séu protocolară a comunei.“ După aducerea acestei legĭ și-au mai esercitatŭ și comunele române din comitatulŭ Solnocŭ-Dobêcei câtva timpŭ dreptulŭ lorŭ de limbă. D-lŭ Tisza însĕ le-a trămisŭ peste capŭ pe faimosulŭ romanofagŭ Banffy, ca prefectŭ, și acesta în câțiva anĭ a suprimatŭ limba română din comune și a întrodusŭ pe cea maghiară.

Se înțelege că suprimarea s'a făcutŭ prin poruncĭ și amenințărĭ, prin destituirea séu terorisarea deregătorilorŭ comunali românĭ. D-lŭ Tisza va ḑice póte că acésta nu însémnă încă a întrebuința forța, deórece comunele din acelŭ comitatŭ s'au supusŭ în cele din urmă poruncilorŭ prefectului. Nu ne-amŭ mirá décă d-lŭ Tisza ar vorbí așa, când s'au găsitŭ și de aceia, cari sĕ susțină absurditatea, că comunele românescĭ au primitŭ de bună voie limba maghiară. De ce? Pentru că nu s'au rĕsculatŭ în contra organelorŭ administrative? Nu cumva acésta însemnéză că au primit'o de bună voie și că nu li s'a impusŭ cu forța?

Destulŭ că faptulŭ impunerei limbei maghiare în comitatulŭ Solnocŭ-Dobêca este sevêrșitŭ și acuma același prefectŭ Banffy, care, „negreșitŭ fără scirea d-lui Tisza și în contra dorințelorŭ lui ca se nu se atace naționalitatea nemaghiarilorŭ,“ a fostŭ numitŭ prefectŭ și peste comitatulŭ Bistriță-Năsĕudŭ, impune și comunelorŭ din acestŭ comitatŭ limba maghiară.

Nu de multŭ ceteamŭ în foile guvernului nisce laude estravagante la adresa voinicosului prefectŭ din vorbă, care fù numitŭ „unŭ adevĕratŭ representantŭ alŭ ideei de statŭ maghiarŭ.“ D-lŭ Tisza, ocupatŭ fiindŭ mereu cu politica mare, póte că a trecutŭ cu vederea și aceste laude.

Astfelŭ d-lŭ Banffy trăiesce în acea rătăcire, că lucră pe voia ministrului de interne, cândŭ calcă în picióre legea și prigonesce limba română, pe cândŭ d-lŭ Tisza ne spune, că „doresce și crede“ că se întêmplă contrariulŭ dela tóte aceste.

D-lŭ Tisza ḑice că utemŭ rĕmâné credincioșĭ naționalității nóstre „fără restrîngerea libertății nóstre,“ ér prefectulŭ sĕu Banffy nu sĕ mai mulțămesce adĭ nici cu aceea ca actele oficióse ale primarilorŭ români sĕ fie scrise unguresce, ci le poruncesce ca sĕ-șĭ maghiariseze și numele și sĕ nu mai subscrie „Pavelŭ,“ ci „Páli séu Pál.“

Una din două, orĭ că d-lŭ Tisza a susținutŭ unŭ neadevĕrŭ c'unŭ cinismŭ ne mai pomenitŭ, orĭ că prefectulŭ sĕu Banffy este unŭ funcționarŭ insubordinatŭ, unŭ anarchistŭ periculosŭ pentru ordinea în statŭ, și atuncĭ ne mirămŭ cum îlŭ mai ține d-lŭ Tisza în fruntea a două comitate din cele mai marĭ ale Ardélului!

SCIRĬ TELEGRAFICE.

(Serv. part. alŭ „Gaz. Trans.“)

Skiernievice 17 Septemvre. — Erĭ între órele 10—11 înainte de amédĭ, ministrii făcură visită împĕrațilorŭ Wilhelm și Franciscŭ Iosifŭ. La 11 óre a fostŭ mare paradă, cu care ocasiune împĕrații Wilhelm și Franciscŭ Iosifŭ s'au pusŭ în fruntea batalióneiorŭ, defilândŭ pe dinaintea țarului. După acésta s'a luatŭ dejunulŭ și în fine s'a făcutŭ vênătóre de căpriore.

Roma 17 Septemvre. — In tótă Italia au fostŭ alaltăerĭ 713 bolnavĭ și 351 morțĭ de colerá, dintre carĭ în specialŭ în Neapole au fostŭ 613 bolnavĭ și 283 morțĭ de colerá.

CRONICA ḐILEI.

In momentulŭ d'a pune ḑiarulŭ sub presa, ḑice »Românulŭ« de erĭ, aflămŭ că d. P. P. Carpŭ, ministrulŭ Româniеi la Viena, și-a datŭ demisiunea. Se crede că acéstă demisiune va fi primită.

Pe erĭ séră, Marțĭ, se așteptá, ḑice »L'Indep. roum.,« sosirea A. S. Principelui Alexandru alŭ Bulgariei în Bucurescĭ. A. S. Principele Alexandru, împreună cu Augusta Sa soră Maria, va merge sĕ facă o visită M. M. L. L. Regelui și Reginei la Sinaia.

*

Numirea lordului Dufferin ca vice-rege alŭ Indilorŭ o consideră ḑiarele englese ca o manifestațiune îndreptată în contra politicei rusescĭ în Asia centrală. Lordulŭ Dufferin, ca unulŭ ce a fostŭ multŭ timpŭ ambasadorŭ în Petersburgŭ, cunósce bine tendințele și metoda politicei rusescĭ. »Daily News« observă în acésta privință că, precum se vede, se apropiă timpulŭ ca Europa sĕ fie fórte atentă asupra cestiunii ruso-indiane. „Republique française« din contră ḑice, că Rușii punŭ marĭ speranțe în lordulŭ Dufferin, și în adevĕrŭ au dreptate, căcĭ trecutulŭ póte serví ca dovadă.

Decă lordulŭ Dufferin va ușurá înaintarea Rușilorŭ în Asia centrală, nu putemŭ scí înainte de a-lŭ vedea lucrândŭ ca vice-rege. Der, că Anglia, isolată cum se află în timpulŭ de față, are mare temere de unŭ conflictŭ cu Rușii în Asia centrală, acésta-i lucru sigurŭ. Și unŭ conflictŭ între aceste doue puterĭ pentru posesiunile din Asia trebue negreșitŭ, mai curêndŭ séu mai târḑiu, sĕ isbucnéscă.

*

Ḑiarulŭ rusescŭ »Nowosti« crede, că scopulŭ principalŭ alŭ întrevederii monarchilorŭ, nu este înlăturarea încurcăturilorŭ ce esistă în timpulŭ de față, ci stabilirea unui programŭ pentru viitorŭ. »Nowoje Wremja« pune întrebarea, că óre în adevĕrŭ vederile lui Bismark suntŭ de acordŭ cu ale monarchului sĕu, care voesce întărirea păcii. Sgomotele despre o coalițiune anti-englesă, precum și despre intențiunile favorabile ale Austriei în ce privesce partea vestică a peninsulei balcanice facŭ pe numitulŭ ḑiarŭ sĕ se temă, că ținta lui Bismark ascunde în ea ceva ofensătotŭ pentru unele puterĭ.

După aceste două ḑiare, întrevederea nu e prin urmare făcută cu scopŭ pacĭnicŭ; din contră trebue sĕ ne așteptămŭ în viitorŭ la óre care încurcăturĭ.

Comitele Apponyi contra d-lui Tisza.

Dumineca trecută conducĕtorulŭ opposițiunei moderate comitele Albert Apponyi s'a presentatŭ înaintea alegĕtorilorŭ sĕi la Iaszbereny. Scopulŭ lui principalŭ a fostŭ de a se pronunțá asupra programului desvoltatŭ de ministrulŭ-președinte Tisza la Oradea mare.

După o mică întroducere a discursului sĕu, Apponyi trecŭ îndată la enunciațiunea d-lui Tisza privitóre la teritoriulŭ de vamă comunŭ. Nicĭodată, ḑise elŭ, d-lŭ ministru-președinte nu a accentuatŭ așa de multŭ alipirea sa de teritoriulŭ de vamă comunŭ ca la Oradea; motivele ce le-a adusŭ pentru comunitatea cu Austria nu sunt esacte și din punctulŭ de vedere alŭ intereselorŭ ungurescĭ chiar periculóse. Apponyi combate argumentulŭ d-lui Tisza după care despărțirea teritoriului vamalŭ ar aduce pagubă industriașilorŭ noștri, din contră vorbitorulŭ crede că stabilireă unei industriĭ marĭ ungurescĭ ar fi de folosŭ micei industrii, căcĭ i-ar da de lucru, pe când acum industriașii noștri micĭ trebue sĕ concureze cu fabricanții din Austria, fără ca sĕ capete lucru dela ei.

Ceea ce arată d-lŭ ministru președinte ca urmărĭ posibile ale separărei teritoriului de vamă suntŭ în adevĕrŭ urmărĭ ale unui rĕsboiu vamalŭ, pe care nimenea nu-lŭ doresce. Este o greșélă, décă nu chiar o crimă, ḑice Apponyi, décă ministru-președinte alŭ Ungariei vorbesce în acestŭ tonŭ despre teritoriulŭ separatŭ de vamă într'unŭ momentŭ, când ne stă înainte reînoirea pactului economicŭ și când sunt a se începe negociările cu Austria în privința acésta.

»Separarea teritorului de vamă nu este scopulŭ nostru; der este, spre a mĕ folosí de cuvintele ministrului-președinte, aceea liniă de retragere, pe care ne vomŭ postá, îndată ce vomŭ vedé, că o împăcare emitabilă cu Austria nu se póte dobêndí. Acestŭ dreptŭ este singura

nóstră urmă, cu ajutorulŭ căreia unŭ guvernŭ, care ar stá la înălțimea chiemărei sale, ar fi în stare, a dobêndí unŭ pactŭ cum se cade cu Austria. A descrie acésta armă în acestŭ momentŭ așa, ca și când cu ea ne-amŭ vătămá numai noi înșine, acésta este sinonimŭ cu desarmarea țĕrii, espuind-o unei nouĕ capitulațiunĭ care sĕ fie numită: pactŭ. Argumentațiunea ministrului-președinte dovedesce dér că elŭ nu se numĕră între economii, carĭ îșĭ pricepŭ bine posițiunea și că multŭ lăudata lui tăriă ca tactică durézā numai pănă atuncĭ, pănă când sunt în jocŭ interesele cabinetului sĕu și a partidei sale și pănă când e vorba de aceea, ca sĕ se octroeze acestei națiunĭ pe lângă conservarea formelorŭ constituționale, ceea ce ea nu voiesce. D-lŭ Tisza devine însĕ întotdéuna unŭ nedibaciu conducĕtorŭ, când e vorba ca sĕ representeze în afară în modŭ energicŭ interesele țĕrii.“

După acésta Apponyi trece la punctulŭ privitorŭ la reforma camerei magnaților și ḑice că, câtŭ pentru acésta, este în principiu de aceeașĭ părere cu ministrulŭ. Ceea ce privesce prelungirea mandatului de deputatŭ dietalŭ, Apponyi ḑice între altele:

Eu totdéuna am fostŭ de părere, ca durata mandatului de deputatŭ sĕ fie de cincĭ ani, dér mi-am schimbatŭ acum părerea, deși nu în privința principiară. In cursulŭ celorŭ trei periode electorale m'am convinsŭ, că legea electorala are și alte puncte, a cărorŭ modificare este încă și mai urgentă.

In Ungaria nu esistă la alegeri nicĭ o garanțiă în contra volnicielorŭ și abusurilorŭ organelorŭ oficiale. Lipsescŭ legĭ destulŭ de eficace, spre a împedecá corumperea scârbósă a alegĕtorilorŭ. Și apoi parlamentulŭ nu e destulŭ de independentŭ față cu guvernulŭ. Dieta e plină de ómenĭ, cari consideră mandatulŭ de deputatŭ numai ca unŭ mijlocŭ de a ajunge în vr'unŭ postŭ séu în vr'o demnitate, a cărorŭ dobêndire depinde dela guvernŭ. Eu dorescŭ în prima liniă delăturarea acestorŭ rele. Prin urmare décă deodată cu prelungirea mandatului de deputatŭ se vorŭ cassá acele disposițiunĭ ale legei electorale, carĭ deschidŭ abusurilorŭ porțile și ușile; décă asupra valabilității alegerilorŭ nu va judecá maiestatea parlamentului, ci vorŭ judecá judecătorii independențĭ; décă le va fi interḑisŭ deputaților de a primí, pe câtŭ timpŭ durézā mandatulŭ lorŭ, unŭ oficiu dela guvernŭ séu vr'unŭ beneficiu bisericescŭ ce depinde de la guvernŭ, décă tóte aceste mĕsurĭ vorŭ fi propuse de odată cu prelungirea duratei mandatului, atuncĭ și eu voiu votá pentru ea; décă însĕ e vorba numai de prelungirea mandatului, care, nu se póte tăgăduí, va slăbí relațiunile dintre alegĕtorĭ și aleșĭ, atuncĭ voiu votá în contra acestei prelungirĭ.

După aceea comitele Apponyi analisà aceea parte a discursului ministrului-președinte, care se referă la mĕsurile excepționale, ce le-a pusŭ în perspectivă. Elŭ ḑise:

De multŭ timpŭ nu s'au auḑitŭ în Ungária cuvinte atâta de grave, atâta de momentóse și atâta de semnificative. Sub aceste plenipotențe avemŭ de a ne închipuí suspendarea garanțiilorŭ libertății personale și politice. Eu nu suntŭ omulŭ fraselorŭ și nicĭ nu voiŭ face declamațiunĭ și nicĭ nu mĕ voiŭ spăriá de noțiunea plenipotențelorŭ estraordinare; căcĭ celŭ ce cunósce istoria și celŭ ce iubesce ordinea, acela nu póte negá, că în viața statelorŭ suntŭ momente și situațiunĭ, în carĭ prin funcționarea regulată a puterilorŭ publice nu se póte susțіné ordinea, și că în astfelŭ de împrejurărĭ puterea esecutivă cere dela legislațiune plenipotențe estraordinare. Décă recunósce acésta orĭ-ce amicŭ alŭ ordinei, va trebuí sĕ recunóscă orĭ ce amicŭ alŭ libertății, că astfelŭ de mĕsurĭ esecepționale suntŭ periculóse, ba fatale în orĭ ce casŭ, și că acelea se potŭ justificá numai prin necesitatea cea mai estremă, când s'a documentatŭ că mijlócele ordinare ale puterii nu mai suntŭ de ajunsŭ. Unŭ bărbatŭ adevĕratŭ liberalŭ numai atuncĭ este îndreptățitŭ sĕ céră astfelŭ de mĕsurĭ, când întradevĕrŭ ordinea legală este turburată séu în cercurĭ marĭ domnesce o astfelŭ de iritațiune încâtŭ sĕ se pótă deduce, că ordinea se va turburá.

Eu nu privescŭ acéstă afacere, ḑice comitele Apponyi, din punctŭ de vedere oposiționalŭ, ci numai din considerațiunĭ ale libertății și ale ordinii. Privițĭ jurŭ împrejurŭ în Ungaria și spuneți-mĭ, unde se turbură ordinea? Unde suntŭ simptomele unei astfelŭ de agitațiunĭ? Nicăirea. Dar décă ministrulŭ-președinte țintézā la agitațiunile spirituale, trebue sĕ rĕspundemŭ, că Abc alŭ libertății se cuprinde într'aceea, că în contra acestorŭ pericule și curente spirituale numai cu armele spiritului trebue lucratŭ. Unde vomŭ ajunge, décă unŭ guvernŭ și maioritatea sa declară unele doctrine de periculóse și alérgă la mĕsurĭ estraordinare spre a delăturá aceste pericule închipuite? Mâne póte vení unŭ guvernŭ la cârmă, care se declare discusiunea despre despărțirea terilorului vamalŭ ca periculósă statului și sĕ o suprime. Suntŭ de acea părere cu ministrulŭ președinte, că agitațiunile ce le caracteriséza dênsulŭ, suntŭ periculóse. Dar décă se va recunósce ca principiu, că și afară de pericululŭ arḑĕtorŭ suntŭ a se întrebuințá mĕsurĭ escepționale, atuncĭ — sĕ nu ne înșelămŭ — se nimicescŭ rădăcinile libertății. De aceea eu nu voiŭ aprobá astfelŭ de mĕsurĭ nemotivate și încurcate și eu nu le-așŭ aprobá pentru nicĭ unŭ guvernŭ, pentru că eu nu potŭ despărți interesele ordinii de ale libertății. Décă privescĭ așa ḑicêndŭ de pe unŭ piedestalŭ mai înaltŭ cuvêntarea d-lui Tisza, atuncĭ ea trebue sĕ te întristeze și sĕ mâhnéscă pe orĭ care Maghiarŭ, căcĭ în aceea cuvêntare se esprimă acelŭ spiritŭ, care conduce astăḑĭ politica maghiară. După cum naturalistulŭ din lucrurile preistorice aflate, precum din urmele imprimate în petrii, îșĭ póte construí animale întregĭ, astfelŭ și scrutătorulŭ timpurilorŭ viitóre va puté din acéstă cuvêntare dela Oradea sĕ-șĭ facă o ideă clară despre spiritulŭ guvernului nostru actualŭ. Lipsesce privirea pentru întregŭ, domnesce numai sensulŭ pentru perplesitățile momentane, trăimŭ de aḑĭ pe mâne, domnesce desperațiunea. Se părăsescŭ tóte idealele și se denégă. Cuvêntarea dela Oradea se póte caracterisá de minune cu proverbulŭ latinescŭ »vult mundus decipi, ergo decipiatur.“

In urmă combate pe Tisza cu privire la ideile lui despre liberalismŭ și conservatismŭ și întrebă că astăḑĭ cine se mai póte numí liberalŭ séu conservativŭ în înțelesulŭ vechiu? In numele tradițiunilorŭ bune împreunate cu conservatismulŭ trebue sĕ protestămŭ, căcĭ ceea ce face Tisza n'are nimicŭ comunŭ cu idea conservativă.

Concepțiunile politice ale lui Tisza sunt concepute în spiritulŭ cesarismului lui Napoleonŭ alŭ III. Unŭ oportunismŭ rece fără principii, cu sclipélă liberală, dér in realitate reacționarŭ. De Dumneḑeu ca Tisza sĕ nu ne impingă în astfelŭ de catastrofe ca Napoleonŭ Francia. Acestea sunt motivele care mĕ facŭ sĕ fiu în oposițiune, ba sĕ o continuu cu mai mare înverșunare

După ce mai respinge imputațiunile ce i se facŭ, că elŭ s'a aliatŭ cu naționalitățile, încheiă Apponyi cu unŭ apelŭ căldurosŭ cătră alegĕtorii sĕi, carĭ întrerupseră cuvêntarea în multe locurĭ cu aplause furtunóse și mai pe urmă făcură oratorului mare ovațiune.

POLONII DIN PRUSIA.

Discursulŭ deputatului polonŭ galițianŭ Dzieduszycki a încurajatŭ multŭ nu numai pe Polonii din Austria, ci și pe cei din Prusia. Acestia, prin ḑiarulŭ lorŭ „Dziennik Poznanski“ publică credeulŭ lorŭ politicŭ și cerŭ dela guvernulŭ prusianŭ sĕ li se încuviințeze separarea politică a provinciei Posen, garantată Polonilorŭ prin tratatele din Viena, sĕ se predea scólele preoțimei polone ș. a., și în fine restabilirea independenții Poloniei în marginile dela 1772. Cu privire la acestŭ din urmă punctŭ, numitulŭ ḑiarŭ scrie:

»Credemŭ în dreptulŭ esistenței nóstre independente; credemŭ că esistența nóstră independentă este o necesitate și una din condițiunile civilisațiunei europene. Prin ce mijlóce și căi vomŭ ajunge acéstă țintă, nu scimŭ. Acésta este treba provedinței istorice, căreia nu 'i putemŭ apucá înainte de ce ea decide, ale cărei hotărîrĭ noi nu le putemŭ stabilĭ.

SCIRI MERUNTE.

Ḑiarele unguresci din Clușiu au apărutŭ încadrate în doliu, din causă că a muritŭ episcopulŭ reformatŭ din Ardélŭ Nagy Peter.

—0—

D. Grigorie Olănescu, directorulŭ generalŭ alŭ vămiloru române, a fostŭ trimisŭ de guvernulŭ românŭ pentru timpŭ mai îndelungatŭ la Budapesta, ca sĕ studieze instituțiunile de industriă din capitala Ungariei. Domnulŭ Olănescu, însoțitŭ de consilierulŭ din ministeriulŭ de comunicațiune Herich, a cercetatŭ tóte fabricele și stabilimentele mai de frunte din capitală. Foile maghiare ḑicŭ, că d. Olănescu a fostŭ surprinsŭ de instituțiunile Maghiarilorŭ.

—0—

Statua lui Ovidiu a sositŭ, spune »Rĕsboiulŭ,« cu vaporulŭ la Cernavoda, de unde va fi pornită cu trenulŭ la Constanța. Nu se scie încă cu siguranță când se va face desvĕlirea ei.

—0—

»Rom. Liberă« află, că medicii militarĭ, foștĭ elevĭ ai regretatului generalŭ Davila, au hotărîtŭ sĕ-i ridice unŭ monumentŭ.

—0—

Sub titlulŭ: »Ocaua lui Carolŭ« i-se scrie »Postei« din Galațĭ, că vênḑĕtorii de pâne au scumpitŭ acestŭ articolŭ absolutŭ necesarŭ pentru existența omului. Ei, profitândŭ de ocasia transformărĭ ocalelorŭ vechĭ, în mĕsurĭ de chilograme, s'au conformatŭ legii numai în ceea ce se atinge de greutatea pânii reducêndu-o în formatŭ mai micŭ, pe greutățĭ de chilograme, dar cu prețurĭ totŭ de oca. Fiindŭ întrebatŭ unulŭ din vênḑĕtorii acestui articolŭ din piața Tĕrgu-nou, pentru ce nu a redusŭ odată cu cantitatea și prețulŭ, elŭ a rĕspunsŭ: »Până acuma amŭ avutŭ ocaua lui Cuza, de astăḑĭ avemŭ ocaua lui Carolŭ, și toțĭ brutarii s'au hotărîtŭ într'o adunare a lorŭ de aséră, ca în respectulŭ numelui ce pórtă, noua mĕsură de greutățĭ sĕ nu înjoséscă valórea obiectului, ca sĕ nu cadă din prestigiu purtatŭ de ocaua lui Cuza.«

„Națiunea“ scrie: „O veste bună pentru amatorii de teatru. Rossi dorindŭ sĕ facă ér o plimbare artistică prin Bucurescĭ, a scrisŭ d-lui Francheti, esprimându-șĭ acésta dorință. D-lŭ Franchetti a lucratŭ în consecință și în Februare viitorŭ vomŭ vedé ér pe Rossi pe scena teatrului nostru.«

—0—

»Voința Națională« ḑice, că consiliulŭ permanentŭ alŭ instrucțiunei discută în momentulŭ acesta cestiunea de a se scí, décă trebue primite în liceele statului și eleve. Ministeriulŭ instrucțiunei n'ar fi tocmai dispusŭ a aprobá o decisiune pentru ca și elevele sĕ urmeze cursurile liceale la unŭ locŭ cu băeții, și acésta din punctulŭ de vedere alŭ moralitățeĭ.

—0—

Comitetulŭ formatŭ la Veneția îșĭ propune a înavuți cu cărțĭ biblioteca din Bucurescĭ și pentru acésta elŭ adreséḑă unŭ apelŭ căldurosŭ cătră toțĭ Italienii, invitându-i a se asociá la acéstă operă de simpatiă pentru națiunea română și de solidaritate intelectuală. Apelulŭ se adreséḑă mai cu sémă cătră diferitele societățĭ literare și scientifice, precum și cătră toțĭ autorii și editorii din Italia. Prin acéstă fecundă confraternitate, comitetulŭ speră a strânge și mai multŭ legăturile carĭ există între cele douĕ popóre carĭ au aceeașĭ nobilă origină, unŭ trecutŭ gloriosŭ și unŭ splendidŭ viitorŭ.

Membrii acestui comitetŭ, afară de președinte suntŭ: D-nii Fr. Albanese, J. Bernardi, Marco Antonio Canini, Catanei, Cecchini, Carlo Combi, Paulo Fambri, Francesco Ferrara, Gidoni, Kiriaki, Lobia, Marangoni, Pascolato, Giulio Rocca și Valmarana. Secretarŭ este: d. Giovanni Domenico Girotto.

SAȘII ȘI ROMANII.

Dr. Augustinŭ Brunnhuber, unŭ germanŭ, petrecêndŭ câtva timpŭ prin Ardélŭ, vorbesce despre referințele politice ale acestei țĕrĭ, și ḑice că decădința pe ḑi ce merge a Sașilorŭ este a se atribuí stricăcióseі influințe a vechilorŭ privilegii, influință, care a făcutŭ imposibilŭ ca la Sașĭ sĕ se desvólte acei factorĭ, fără de cari în împrejurările sociale și politice, ce din timpŭ în timpŭ se formézā, chiar și popóre cu multŭ mai numĕróse sunt espuse pericolului de a se desnaționalisá. Cu privire la Românĭ, D-rulŭ Brunnhuber »după adâncĭ reflecțiunĭ și profunde cugetărĭ« a ajunsŭ la resultatulŭ, că în fisionomía Românilorŭ se vede mai bine esprimatŭ caracterulŭ slavŭ. Suntŭ acum cățiva anĭ, profesorulŭ din Berlinŭ Virchov a aflatŭ în Bucurescĭ mai pregnantŭ esprimatŭ caracterulŭ mongolŭ, după celŭ slavŭ.

Décă »după adâncĭ reflecțiunĭ și profunde cugetărĭ« Dr. Augustin Brunnhuber și Dr. Virchov au ajunsŭ la astfelŭ de nonsensurĭ, atuncĭ pĕcatŭ de banii cheltuițĭ.

MAGHIARISARE FORȚATĂ.

Chiusa, 10 Septemvre 1884.

In Nr. 154 alŭ »Gazetei“ am cetitŭ comedia cu steguletele și cocardele de hârtiă ale copilașilorŭ dela scóla din Făgărașiu și bine ḑicețĭ, că politicii dela putere îșĭ pierdŭ timpulŭ, celŭ scumpŭ pentru lucru, cu investigațiunĭ ca acestea copilărescĭ, pe când acela îlŭ reclamă mii și sute de nevoi ale bietului poporŭ necăjitŭ. Der étă încă o astfelŭ de investigațiune copilăréscă și ridiculă:

Primarulŭ comunalŭ (românŭ) din comuna nóstră Chiusa și notarulŭ cercualŭ (ungurŭ), mai în ḑilele trecute fură chiămațĭ înaintea Szolgăbirĕului din Beclenŭ și trașĭ în cercetare, celŭ dintâiu pentru că într'unŭ actŭ oficiosŭ și-a subscrisŭ numele „Pavelŭ« în locŭ de Pali séu Pal, er alŭ doilea pentru că a lăsatŭ sĕ trécă pe sub ochii lui neobservatŭ unŭ astfelŭ de lucru.

Primarulŭ nostru este omŭ fără carte. Elŭ nu scie scrie decâtŭ numai subscrierea, adecă: ca sĕ nu-lŭ pótă oricine subscrie fără voia și sciŗea lui, a învĕțatŭ a-șĭ subscrie numele. Este lucru naibei însĕ, căcĭ elŭ a învĕțatŭ a-șĭ subscrie numele românesce și acum de-odată se vede constrinsŭ a și-lŭ subscrie unguresce.

Ne aducându-șĭ aminte bietulŭ, cumcă numele »Pavelŭ« e atâtŭ de afurisitŭ, încâtŭ îi póte pune în spinare cățiva florenĭ orĭ chiar și suspendare din slujbă, nu l'a pré durutŭ capulŭ de Pali séu Pál (cum vréu sĕ-lŭ boteze Ungurii), ci pănă la unŭ timpŭ s'a subscrisŭ așa după cum l'a botezatŭ popa celŭ românescŭ. Insĕ cutezanța i-a fostŭ pré mare, căcĭ de ceea-ce nu-șĭ aducea aminte i s'a și întêmplatŭ. Deodată se trezesce cu cercetarea disciplinară. Szolgăbirĕulŭ le spune, că are aspru mandatŭ de susŭ dela comitatŭ, ca sĕ cerceteze lucrulŭ. Primarulŭ, care, după mărturisirea lui nicĭ nu credea că domnii sĕ pună atâta prețŭ pe numele lui, unŭ bietŭ opincarŭ, se scusà firesce, că elŭ nu scie altă scrisóre fără numai subscrierea și aceea d'ocamdată numai românesce, cum a învĕțat-o, și décă va învĕțá de acum înainte se va subscrie și unguresce, căcĭ ce sĕ facă? cine sĕ se pună cu domnii!? Primită îi va fi scusa séu ba, vomŭ vedé!

Etă întru adevĕrŭ cu investigațiunĭ copilărescĭ petrecŭ timpulŭ organele nóstre administrative. Óre nu erá mai de lipsă să se fi întrebatŭ primarulŭ din Chiusa la protocolŭ, cumcă ce póte fi pentru esemplu causa, că

şesulŭ celŭ întinsŭ şi mare din josŭ de comună, pe care bine ilŭ vĕdŭ domnii în trecerea lorŭ, nu produce nicĭ unŭ felŭ de bucate, decâtŭ trestiă, pipirigŭ şi celŭ mai rĕu soiu de iarbă, unde după cum scimŭ noi sătenii, nu de multŭ erau bucatele cele mai frumóse, încâtŭ te puteu omorî în ele. De sigurŭ că ar fi rĕspunsŭ primarulŭ, cumcă între otarulu Chiusei şi alŭ Sesarmului a fostŭ odiniórá unŭ podŭ mare preste drumŭ şi şanţŭ spre Someşŭ, prin care se storcea apa şi umeḑiala din totŭ şesulŭ. Unui comisarŭ însĕ orĭ Dumneḑeu scie ce felŭ de domnŭ nu i-a căḑutŭ bine acelŭ podŭ şi i-a plesnitŭ prin minte, că ar trebuĭ stricatŭ şi astupatŭ. Aşa s'a şi făcutŭ şi de atuncĭ încóce pe ḑi ce merge şesulŭ devine totŭ mai apătosŭ şi mai rĕu, până când în fine va deveni baltă. Bine sĕ însemnămŭ, că darea după acéstă parte de otarŭ este totŭ cea grea, din timpulŭ când pămentulŭ se puté clasificá ca pămentŭ de şesŭ în clasa I şi a II-a. Despre acésta sĕ se fi făcutŭ vorbă cu primarulŭ şi despre modulŭ cum s'ar puté depărtá atâtŭ acestŭ rĕu, câtŭ şi alte sute şi mii de »nevoi,« după cum ḑiceţi. Insĕ nu, căcĭ grija domnilorŭ pentru numele „Pavelŭ« alŭ unui plugarŭ opincarŭ este cu multŭ mai mare decâtŭ îngrijirea de astfelŭ de lucrurĭ. Multe v'aşŭ mai puté scrie, mai alesŭ în privinţa dărilorŭ din comuna nóstră, a modului de încasare şi alŭ încurcăturilorŭ celorŭ multe ce esistă în privinţa lorŭ, şi altele şi altele, dar, ce se vĕ mai amărăscŭ sufletulŭ!

Unŭ sătenŭ cărturarŭ.

SCOLELE DIN ROMÂNIA.

„Naţiunea“ se ocupă în articolulŭ sĕu de fondŭ dela 4 Septemvre despre scólele din România, arată că pré puţinŭ se face pentru cultura poporului şi că lipsurĭ suntŭ în învĕţămêntŭ:

Este astăḑĭ doveditŭ cu cifre esacte, că unŭ mare numĕrŭ de comune n'au nicĭ unŭ mijlocŭ de învĕţămêntŭ. Luândŭ statistica şcolară din anulŭ 1881—1882, cea din urmă care s'a publicatŭ, vedemŭ că în comunele rurale avemŭ 2.459 şcolĭ, din carĭ 1,945 suntŭ întreţinute de Statŭ, ér restulŭ de comune şi judeţe. Luândŭ apoi tabloulŭ generalŭ din ţéră şi cercetândŭ câte comune suntŭ, găsimŭ trei mii. Prin urmare 550 comune suntŭ fără şcolĭ. Mai vedemŭ că judeţulŭ Ilfovŭ, centrulŭ ţĕrei, coprinde 14 comune carĭ n'au şcolĭ. Cândŭ venimŭ apoi la principiulŭ obligativităţii înscrisŭ în lege, cifrele sunt încă mai triste. Dintr'o populaţiune de peste 500,000 de copii ce după lege ar trebuĭ sĕ mérgă la şcólă, numai 80,000 primescŭ noţiunile elementare ale învĕţămêntului, ér restulŭ rĕmânŭ în cea mai complectă ignoranţă.

Examinândŭ starea în care se găsescŭ cei trei factorĭ principalĭ carĭ contribuescŭ la îmbunătăţirea învĕţămêntului adică: învĕţătorii localurile şi programele, se dovedeşte că esistă lipsurĭ şi viţiurĭ de organisare de o mare însemnătate.

Intr'o şedinţă a camerei, d. Panu, făcêndŭ o critică destulŭ de dréptă a bugetului, ḑicea că nu corespunde cu legea instrucţiunei şi a atribuitŭ tóte relele ce esistă în sistemulŭ actualŭ de învĕţămêntŭ indiferentismului nostru în materiă de instrucţiune, cu tóte protestările ce facemŭ necontenitŭ. Amintimŭ între altele următórele cuvinte pronunţate de tênĕrulŭ deputatŭ, cuvinte care conţinŭ unŭ mare adevĕrŭ:

»Noi avemŭ sĕ revizuimŭ constituţiunea peste câtva »timpŭ, şi aţĭ auḑitŭ în tóte ḑilele în discuţiunile nóstre »că se ḑice, că una din bazele pe carĭ voimŭ sĕ întemeiămŭ dreptulŭ electoralŭ sĕ fie cultura, că numai »acei carĭ sciŭ carte sĕ fie alegĕtorĭ direcţĭ. Apoi, pe de »o parte pretindeţĭ ca acei carĭ nu sciu carte sĕ nu aibă »dreptulŭ electoralŭ directŭ, şi pe de altă parte nu le »daţĭ mijloculŭ sĕ scie carte. Décă este sĕ ne îngrijimŭ »în adevĕrŭ de învĕţătura poporului, sĕ-i facemŭ educa»ţiunea, atuncĭ sĕ facemŭ cele mai marĭ sacrificii pentru »rĕspândirea instrucţiunei.«

»Nu uitaţĭ, d-lorŭ, că bugetulŭ Statului în cursŭ de »12 anĭ s'a ridicatŭ cu 70,000,000, şi în cursulŭ acelorŭ »anĭ numai unŭ milionŭ s'a datŭ pentru scólele rurale; »de aceea trebue sĕ facemŭ îmbunătăţirĭ chiar cu sacri»ficiulŭ altorŭ economii, n'ar fi rĕu de locŭ; căcĭ va fi »consecinţa ideii guvernului liberalŭ care se baséză pe »demncraţiă, prin urmare pe massă, şi când ḑicŭ pe massă, »acea massă trebue sĕ fie cultă şi inteligentă, aşa ca sĕ »merite idealulŭ la care cu toţii tindemŭ în viaţa con»stituţională.«

Dar, afară de nisce condiţiunĭ generale, sunt alte lipsurĭ ce sunt simţitóre în partea practică a învĕţămêntului. De esemplu: încărcarea programelorŭ, lipsa de scolĭ pregătitóre pentru institorĭ ruralĭ şi urbanĭ, lipsa complectă a materialului de datŭ la scólele normale superióre în specialŭ, în fine, insuficienţa părţei materiale la diversele grade de învĕţămêntŭ. Aceste lipsurĭ, toţĭ le cunóştemŭ. In mare parte ele au fostŭ desvoltate înaintea corpurilorŭ legiuitóre.

Astăḑĭ consiliulŭ generalŭ alŭ instrucţiunei, cu alte cuvinte, mica cameră a învéţămêntului, este adunată sub presidenţa ministrului. Naşte acum întrebarea: Rĕmâné-vorŭ pe tĕrêmulŭ teoreticŭ observaţiunile făcute în atâtea rândurĭ în adunare, în presă, în discursurile miniştrilorŭ? Aceste observaţiunĭ vorŭ serví óre de căluĕză consiliului generalŭ? Ar fi de doritŭ. Acéstă cestiune noi o privimŭ ca cea mai însemnată pentru ţéra nóstră. Dênsa privesce sórtea generaţiunilorŭ viitóre. Căcĭ o mare parte din relele de care suferimŭ se trage din necesitatea în care se vĕdŭ mulţĭ părinţĭ de familiă d'a trimite pe copii lorŭ în scólele străine. Ce ne folosesce capitalulŭ mai mare de ştiinţă pe care tinerimea nóstră ilŭ aduce din ţĕrĭ străine, când acéstă sciinţă nu este altoită pe arborulŭ naţionalŭ. Acésta este mai alesŭ pentru studiile umanitare sau secundare. Căcĭ se póte înţelege până la óre-care punctŭ ca studiulŭ superiorŭ sĕ se facă în străinĕtate. Pericolulŭ de înstrăinare este mai micŭ. Tênĕrulŭ care a trecutŭ bacalaureatulŭ a ajunsŭ la o vêrstă în care póte resistá la înstrăinarea simţĕmêntelorŭ. Dar a trimite pe copii noştri din vêrsta cea mai fragedă în străinĕtate, este a răpí ţĕrei o parte din suculŭ vitalŭ, este a înlesní o adevĕrată emigraţiune sufletéscă a generaţiunei viitóre.

* * *

„România liberă“ revine asupra reformelorŭ propuse de dênsa a se întroduce în învĕţămêntulŭ secundarŭ şi ḑice:

Scopulŭ învĕţămêntului secundarŭ este de a dá tinerilorŭ unŭ complecsŭ de cunoscinţe variate, de carĭ are necesitate omulŭ modernŭ în viéţa practică, şi de alŭ prepará pentru specialităţile înalte. Una din cause ese réua combinare a studielorŭ umanitare. Liceele nóstre nu suntŭ nicĭ clasice, nicĭ realiste, ci unŭ amestecŭ arbitrarŭ şi împovĕrătorŭ de felurite studii. Trebue întrodusă o ordine, care sĕ aibă în vedere atâtŭ trebuinţele aşa numitei vieţĭ practice, câtŭ şi trebuinţele culturei înalte, în amestecătura studielorŭ licealĭ. Procedêndŭ de aci şi ţinêndŭ sémă atâtŭ de mijlócele nóstre financiare, câtŭ şi de cerculŭ corpului nostru profesoralŭ, noi amŭ propusŭ ca învĕţămêntulŭ secundarŭ sĕ fie organisatŭ astfelŭ, ca cursulŭ inferiorŭ de patru anĭ sĕ fie curatŭ realistŭ; ér cursulŭ superiorŭ sĕ fie împărţitŭ în două secţiunĭ, secţiunea literară, unde studiele clasice vorŭ avea cea mai mare desvoltare, şi secţiunea scienţifică, unde tinerii se vorŭ întări bine în sciinţele fisico-naturale şi matematice, — aşa că unii si alţii sĕ pótă apoi păşí cu siguranţă la cultura superióră.

Cu acésta sistemă, scăpându-se tinerii, carĭ nu potŭ urmá decâtŭ cursulŭ inferiorŭ licealŭ de chinuirea sterilă a limbelorŭ clasice, ei se vorŭ folosí în schimbŭ de învĕţăturile ce-i slujescŭ mai multŭ în viéţa lorŭ şi carĭ deştéptă şi hrănescŭ mai multŭ mintea decâtŭ formele greóie ale unorŭ limbĭ mórte. Cei carĭ voiescŭ apoi sĕ între într'o specialitate secundară, telegrafiă, comerţŭ, farmaciă, drumŭ de ferŭ, agricultură, veterinariă etc., dobêndescŭ în cursulŭ realistŭ o pregătire îndestulătóre pentru a puté trece cu succesŭ prin aceste scolĭ speciale. Tinerii, carĭ potŭ şi vréu sĕ mérgă cu cultura umanitară mai departe, găsescŭ apoi, în una din secţiunile cursului licealŭ superiorŭ, după cum aptitudinele îi sfătuescŭ, acelŭ complexŭ de studii şcientifice orĭ literare, care îi întărescŭ îndestulŭ ca sĕ-i pótă face a întrá cu siguranţă în specialităţile înalte. Aşa că, dupĭ acésta sistemă, fie-ce facultate cum şi politechniculŭ, pe care „România liberă“ speră a-lŭ vedé înfiinţându-se la anulŭ, va puté dobêndí studenţĭ atâtŭ de bine preparaţĭ, pentru studiele înalte, cum nicĭ una n'a avutŭ până astăḑĭ, şi cum nicĭ una nu va avé, până când nu se va întroduce reforma propusă de dênsa.

CENTENARULU LUI HORIA.

»Naţiunea« din Bucurescĭ publică următorulŭ apelŭ: Ḑiua cea mare a aniversării revoluţiunii din 1784 a Românilorŭ din Ardealŭ se apropiă; e mare pentru toţĭ Românii, de pretutindenĭ; împreună trebue sĕ o sĕrbătorimŭ. Ni se presintă unŭ prilegiŭ, spre a dovedí esistenţa solidarităţii tuturorŭ Românilorŭ. Sĕ nu ne scape!

Repetămŭ apelulŭ nostru cătră scriitorii românĭ, spre a colaborá la albumulŭ menitŭ a îmmortalisá faptele martirilorŭ dela 1784. Terminulŭ până la care se primescŭ manuscrise, e celŭ de 25 Septemvre. — Subiectele, în prosă séu poesiă, sĕ fie naţionale.

Din provinciă amŭ primitŭ cu bucuriă cererĭ numĕróse, de a se serbá centenarulŭ şi prin judeţe. Imbrăţişămŭ ideia. In acestŭ scopŭ trebue înfiinţate subcomitete. Apelămŭ la cei carĭ potŭ luá iniţiativa şi-ĭ înscinţămŭ că au sĕ se adreseze, în acéstă privinţă, secretarului nostru generalŭ, d. C. C. Dobrescu, strada Negustorĭ, Nr. 4.

Pentru întêmpinarea cheltuelilorŭ serbărei, şi anume a tipărirei albumului, desemnărei şi litografárei portretelorŭ, precum şi pentru crearea unui fondŭ alŭ lui Horia, din care sĕ se ajute victimele datoriei lorŭ de românĭ între fraţii subjugaţĭ, deschidemŭ liste de subscripţiă, care se vorŭ trimite tuturorŭ persónelorŭ carĭ vorŭ avé patriotismulŭ de a se însărcina cu colectarea. Cererile sĕ se facă secretarului generalŭ.

Banchetulŭ din Bucurescĭ fiindŭ de o însemnătate deosebită, dorimŭ sĕ avemŭ delegaţĭ din tóte părţile Românismului. Ḑiua fixată pentru banchetŭ e cea de 21 Octomvre. Fraţii carĭ vorŭ vení, sĕ se anunţe înainte, până în ḑiua de 10 Octomvre.

Contămŭ pe sprijinulŭ tuturorŭ Românilorŭ, în împlinirea sarcinei ce ne-amŭ luatŭ. Sĕ nu pierdemŭ din vedere: străinii ne privescŭ!

Din şedinţa dela 18 Augustŭ 1884.

Comitetulŭ*)
pentru serbarea centenarului revoluţiunii din 1784.

DIVERSE.

Căsătoria la Armenĭ. — La Armenĭ e datina ca fetele în etate de 6 până 15 anĭ sĕ se logodéscă cu băeţĭ de aceeaşi etate séu mai marĭ, şi adeseorĭ urmarea este că numeróse căsătorii sunt nenorocóse. Unŭ astfelŭ de esemplu este următorulŭ casŭ, întêmplatŭ de curênd: In oraşulŭ Hagiu, în Cilicia: O fată armênă de 9 anĭ dintr'o familiă cu stare fu logodită, fără scirea ei, în anulŭ 1879 cu unŭ tênĕrŭ. Fata primi o crescere escelentă, erá fórte talentată şi frumósă peste mĕsură. Deunăḑĭ logodniculŭ ei, unŭ omŭ brutalŭ şi de unŭ esteriorŭ comunŭ, se presentă ca sĕ céră fetii mâna. Acésta ilŭ refusă, avêndŭ intenţiunea sĕ se mărite, cu consimţĕmêntulŭ părinţilorŭ ei, după unŭ tênĕrŭ comerciantŭ din Cesarea, cătră care avea de mai multŭ timpŭ înclinare. Preotulŭ chematŭ sĕ sĕvêrşéscă cununia, refusà a se duce ḑicêndŭ, că Ciobugii (bĕtrânii şi notabilii oraşului) declarară ca drepte pretenţiunile celui dintâiu logodnicŭ. Părinţii apelară la autorităţile otomane, dér înzadarŭ. Episcopulŭ din Sis declarà asemenea valabilă ântêia logodnă. Familia se adresà apoi prin telegramă cătră patriarchulŭ armênŭ, care avisà pe episcopŭ sĕ caute unŭ modŭ de desfacere a primei logodne, în marginile hotărîrilorŭ bisericei armene. Episcopulŭ nu ţinŭ contŭ de instrucţiunea patriarchului, ci insoţitŭ de Ciobugii şi de o cétă de servitorĭ plătiţĭ se duse la locuinţa familiei armene, ca sĕ răpéscă fata cu puterea. Acésta însĕ fugise în casa unui misionarŭ protestantŭ. Episcopulŭ se duse cu céta sa înaintea casei misionarului, servitorii sparseră uşile închise şi nenorocita fată fù dusă în casa episcopului şi închisă într'o celulă. Cu tóte chinurile ce le-a înduratŭ ea aci, încă totuşĭ refusà de a se măritá după ântêiulŭ logodnicŭ şi cerù sĕ fie triméssă intr'o mânăstire. Episcopulŭ rĕmase neînduplecatŭ şi săverşĭ cununia în celulă, zăcêndŭ fata pe pămentŭ. Noii căsătoriţĭ rĕmaseră singurĭ şi tênĕrulŭ căutà sĕ-şĭ validiteze drepturile sale de bărbatŭ. Dér nu isbut şi i se dete în ajutorŭ duoi ómerĭ, întrebuinţêndŭ astfelŭ violenţa. Consternaţiunea din causa purtărei episcopului e generală.

Dare de sémă

despre venitulŭ balului aranjatŭ în Carnevalulŭ trecutŭ de Românii din Orăştiă.

III. Prin Stim. D-na Anastasia Moldovan Baiţa: D-na Lönhardt Roza comerciantă Baiţa 1 fl., D-na Roza Perianu Baiţa 1 fl,, D-na Anastasia Moldovanŭ Baiţa 1 fl., D-lŭ Ioanŭ Popovicĭ Baiţa 1 fl., D-lŭ Ioanŭ Sacarenu 1fl.

Prin Stim. D-şóra Wilhelmina Moldovanŭ Deva, dela D-şórele din Deva: Lucreţia Olariu 1 fl., Eufemia Horvath 1 fl., Elenă Simionaşiu 1 fl., Aurelia Popŭ 1 fl., Wilma Moldovanŭ 2 fl., D-lŭ Alexandru Moldovanŭ din Deva 1 fl.

Prin D-lŭ Georgiu Ivascu comerciantŭ Abrudŭ, dela D-nii din Abrudŭ: Alexandru Filipŭ advocatŭ 1 fl., Nicolau Cirlea argăsitorŭ 1 fl.,, Iosifŭ Crişanŭ advocatŭ 1 fl., Georgiu Ivascu comerciante 1 fl., Iosef Keller 1 fl., Simeonŭ Cajianŭ 1 fl., N. Lobonţiu 50 cr., Martinŭ Persianŭ juniorŭ 50 cr., D-lŭ Georgiu Pap proprietariu Băsescĭ 3 fl., D-lŭ Georgiu Popŭ Arch. Diaconŭ Băsescĭ 2 fl.

Prin magnif. D-lŭ Dr. Gregoriu Szilasi profesorŭ la universitate Cluşiu, dela D-nii din Cluşiu: Ilustr. Sa D-lŭ Alexandru Bohatielŭ 2 fl., Spect. D-lŭ Lázár Báldi 1 fl., Alexandru Comanescu 1 fl., Vasilie Almaşianŭ 1 fl., Ioane Petranu 1 fl., Leontinŭ Popŭ 1 fl., Dr. Georgiu Szilasi profesorŭ la universitate 1 fl., D-lŭ Ioanŭ Filipanŭ 2 fl., D-lŭ Alexandru Nemeşiu jude regiu Orascia 3 fl. Dela D-nii din Têrgu-Mureşului Iosifŭ Popŭ jude la Tabla regia 1 fl., Andreiu Francu jude la Tabla regia 1 fl,, Anton Stoica jude la Tabla regia 1 fl., Ioanŭ Cergedi jude la Tabla regia 1 fl., Ioanŭ Mezei 1 fl., Basiliu Hossu 1 fl., D-lŭ Dr. Emilŭ Filipŭ Nĕseudŭ 2 fl.

Prin Stim. D-na Victoria Erdelyi n. Bardosy Orascia: D-lŭ Georgiu Bardosi proprietariu Baiţa 10 fl., D-lŭ Georgiu Kostin Orascia 1 fl., Stim. D-na Beregszászy Arpdné Orascia 1 fl.

Au suprasolvitŭ.

D-lŭ Alexandru Nemeşiu jude regiu Orascia 3 fl., D-lŭ Ioanu Filipanŭ prot. 2 fl., Ilustrit. Sa D-lŭ Stefanŭ Moldovanŭ prepositŭ gr. cat. Lugosiu 3 fl., de la D-nii din Orăscia Simionŭ Corvinŭ croitoriu 3 fl., Ioanŭ Bogdanŭ locoteninte 60 cr., Dr. Stefanŭ Erdelyi Dr. de medicină 3 fl., Samuilŭ Popŭ advocatŭ 3 fl., Ioanŭ Botta 2 fl., Iustiniŭ Moldovanŭ protopopŭ gr. cat. 3 fl., Ioanŭ Colowratŭ 3 fl., Demetriu Iancu preotŭ gr. cat. Turdaşiu 1 fl., Adamŭ Lupşiocŭ preotŭ gr. cat. Castau 1 fl., Ioanŭ Lupulescu preotŭ gr. cat. Martinescĭ 1 fl., N. Munteanu preotŭ gr. cat. Siboto 1 fl.

*) Comitetulŭ rógă tóte foile române, şi în deosebĭ cele din provinciă sĕ reproducă acestŭ apelŭ.

Editorŭ: Iacobŭ Mureşianu.
Redactorŭ responsabilŭ: Dr. Aurel Mureşianu.

Cursulŭ la bursa de Viena

din 16 Septemvre st. n. 1884.

Rentă de aurŭ ungară 6%	122.80	Bonurĭ croato-slavone . .	100.—
Rentă de aurŭ 4% . . .	92.75	Despăgubire p. dijma de vinŭ ung.	98.70
Rentă de hârtiă 5% . .	88.85	Imprumutulŭ cu premiu ung.	114 25
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare	142.40	Losurile pentru regularea Tisei și Segedinului .	115.—
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (1-ma emisiune) . . .	95.90	Renta de hărtiă austriacă	80.80
		Renta de arg. austr. . .	81.85
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (2-a emisiune)	—.—	Renta de aurŭ austr. . .	104.80
		Losurile din 1860 . . .	134 20
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (3-a emisiune)	102.—	Acțiunile băncei austro-ungare	849 —
		Act. băncei de creditŭ ung.	296.25
Bonurĭ rurale ungare . .	100.80	Act. băncei de creditŭ austr.	298. —
Bonurĭ cu cl. de sortare	100 25	Argintulŭ —.— Galbinĭ împărătescĭ	5.77
Bonurĭ rurale Banat-Timișŭ	100.—	Napoleon-d'orĭ	9.68½
Bonurĭ cu cl. de sortare	100.—	Mărcĭ 100 împ. germ. . .	59.70
Bonurĭ rurale transilvane	100 75	Londra 10 Livres sterlinge	121.70

Bursa de Bucurescĭ.

Cota oficială dela 3 Septemvre st. v. 1884.

Renta română (5%). . . .	Cump.	93¼	vend.	93½
Renta rom. amort. (5%) . .	»	92½	»	93½
» convert. (6%) . .	»	96	»	97
Împr. oraș. Buc. (20 l.) . .	»	32	»	33
Credit fonc. rural (7%) . .	»	101½	»	102¼
» „ „ (5%) . .	„	90	„	91—
» » urban (7%) . .	»	101	»	102
» » » (6%) . .	»	97¼	»	98
» » » (5%) . .	»	86½	»	87½
Banca națională a României	»	1392	»	1404
Ac. de asig. Dacia-Rom. . .	»	363.	»	366½
« » » Națională . .	»	241	»	244
Aurŭ	»	5 75.%	»	6·25
Bancnote austriace contra aurŭ	»	2.07.	»	2.09

Cursulu pieței Brașovŭ

din 17 Septemvre st. n. 1884.

Bancnote românescĭ	Cump.	9.06	Vend.	9.08
Argint românesc	»	9.—	»	9.05
Napoleon-d'orĭ	»	9.63	»	9.66
Lire turcescĭ	»	10.90	»	10.94
Imperialĭ	»	9.87	»	9.90
Galbenĭ	»	5.64	»	5.68
Scrisurile fonc. »Albina« . . .	»	100.50	»	101.50
Discontulŭ » . . .	7—10 % pe anŭ.			

Numere singuratice din „Gazeta Transilvaniei“ se potŭ cumpĕra în tutungeria lui Gross (în casa prefecturei.)

Acei domnĭ abonațĭ ai noștri, cari au plătitŭ prețulŭ abonamentului pe una jumĕtate de anŭ séu pe unŭ anŭ, înainte de 1-a Aprile a. c., sunt rugațĭ a ne trimite diferența prețului urcatŭ dela 1 Aprile c., care pentru Austro-Ungaria face 2 fl., ér pentru România 8 lei.

ADMINISTRAȚIA „GAZ. TRANS.“

ABONAMENTE LA „GAZETA TRANSILVANIEI.“

se potŭ face de la **1** și **15** a fie-cărei lunĭ.

Pentru Austro-Ungaria pe anŭ	. , .	12 fl. v. a.
„ „ „ ½ „	. . .	6 „ „
„ „ „ ¼ „	. . .	3 „ „
Se acórdă abonamente și lunare cu	. .	1 „ „
Pentru România și străinătate pe anŭ	.	36 francĭ
„ „ „ „ ½ „	.	18 „
„ „ „ „ ¼ „	.	9 „

Celŭ mai ușorŭ mijlocŭ de abonare este prin mandatŭ postalŭ. Abonamentele se plătescŭ înainte.

Rugămŭ pe domnii abonațĭ sĕ binevoiéscă a ne da lămuritŭ adresa, ca trimiterea ḑiarului sĕ nu sufere nicĭ cea mai mică întârḑiere.

Administrațiunea.

Spre **plăcută atențiune**

Numai pentru **scurtŭ timpŭ în Brașovŭ**

Marea Menageriă Batti

de lângă Pórta Vămii.

Deschisă în fiecare ḑi dela 8 óre diminéța până séra la 10 óre.

Menageria conține: o mare colecțiune a rasselorŭ celorŭ mai diferite de fiére răpitóre precum: lei africanĭ (esemplare frumóse), tigrii, pantere, leoparḑĭ, iaguarŭ, hyene vĕrgate, cafenii și tercate, urșĭ americanĭ și rusescĭ, lupĭ de ghiață, lupĭ rusescĭ și sibericĭ, porcĭ sudamericanĭ, Tapirŭ, antilope, gazelle și pelicanŭ, precum și diferite soiurĭ de șerpĭ, maimuțe, păsĕrĭ și cămile.

Pe fiecare ḑi douĕ marĭ representațiunĭ și adecă: cea d'ĕntâiu d. a. la 4 óre, a doua la 8 óre.

Hrănirea animalelorŭ se face după fiece representațiă.

Prețurile locurilorŭ: Loculŭ ântêiu 30 cr. Loculŭ alŭ doilea 15 cr. Soldații fără gradŭ și copiii mai micĭ de 10 anĭ plătescŭ pe loculŭ I. jumĕtate, pe loculŭ alŭ doilea 10 cr. Detailurĭ în afișurĭ.

Onor. publicŭ e rugatŭ cu tótă stima a ne cercetá.

J. Batti.

Depositŭ de postavurĭ de Brașovŭ.

Subscrișii au onóre a aduce la cunoscința onor. publicŭ, că în piața Brașovului „Têrgulŭ Florilorŭ“ 326 și-au stabilitŭ unŭ depositŭ alŭ cunoscutelorŭ fabricate de

Postavŭ de lână neamestecată

și de culóre veritabilă și mărfurĭ de modă

și ne rugămŭ de binevoitorulŭ concursŭ alŭ onor. publicŭ, fiindŭ gata a'lŭ serví câtŭ mai solidŭ.

14—15 **Wilhelm Scherg & Comp.**

Am onóre a face prin acésta cunoscutŭ pl. t. publicului, că subscrisulŭ am luatŭ asupra mea în Brașovŭ și împrejmuire

Representațiunea principală

„AZIENDEI“

societățilorŭ de asigurare austro-francese în contra elementelorŭ și nenorocirilorŭ și asigurărĭ pe viéță și pe rente, și promitŭ că voiu face asigurărĭ în contra elementelorŭ și pe viață cu premiele cele mai eftine și în condițiunile cele mai culante.

KARL HALMEN,

biuroulŭ agenturei principale »Têrgulŭ Boilorŭ« Nr. 329.

30—30

Magazinŭ de încălțăminte

„CISMA ROȘIE“ Strada Căldărarilorŭ 540.

Comande după **mĕsură** se vorŭ efectuá din **materialŭ solidŭ**, și cu **prețurĭ moderate**.

Subscrisulŭ am onóre a recomandá onoratului publicŭ Magazinulŭ meu de **încălțăminte** pentru **bărbați**, dame și copiĭ, cu **prețurile cele mai moderate**.

Asemenea recomândŭ onoratului publicŭ **depositulŭ** de **pălĕrii** pentru **bărbațĭ** și **copii** cu prețurĭ reduse.

Comande pentru **străinătate** se primescŭ și se **efectuiéză** promtŭ și cu **prețurĭ moderate**

G. Orghidanŭ.

Tipografia Alexi Brașovŭ.